DOI: https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/72/63-68

Könül Mübariz qızı Vəliyeva
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Dövlət İdarəçilik Akademiyası
doktorant
konul.veliyeva97@gmail.com

MİLLİ İQTİSADİYYATIN İNKİŞAFINDA ƏSAS AMİL KİMİ QARABAĞIN TURİZM PERSPEKTİVLƏRİ

Xülasə

Müasir dünyada turizm bütün əlaqəli infrastrukturun inkişafına birbaşa və dolayı təsir göstərən sosial-iqtisadi hadisə kimi qəbul edilir. Müasir turizm nəqliyyat, sosial və xidmət sahələrinin yüksək inkişaf səviyyəsinə əsaslanır ki, bu da son nəticədə onu iqtisadiyyatın yüksək gəlirli sahəsinə çevirir. Ümumdünya Turizm Təşkilatının (ÜTT) məlumatına görə, turizm bu gün dünya iqtisadiyyatının ən gəlirli və dinamik sektorlarından biridir. Gəlirliliyə görə neft hasilatı və emalından sonra ikinci yerdədir.Turizm dünyanın ümumi milli məhsulunun təxminən 6%-ni, qlobal investisiyaların 7%-ni, hər 16-cı iş yeri, qlobal istehlak xərclərinin 11%-ni və bütün vergi gəlirlərinin 5%-ni təşkil edir.Bu baxımdan bir çox ölkələrdə turizm sektoru dövlət dəstəyi ilə fəal inkişaf edir. Tədqiqatın əsas məqsədi Qarabağda turizmin inkişaf perspektivlərini təhlil etməkdir.

Dağlıq Qarabağın böyük turizm potensialı var və işğaldan azad edilmiş ərazilərdə itirilmiş infrastruktur kommunikasiyalarının bərpası ilə biznes üçün, o cümlədən turizmin inkişafı üçün əlverişli şəraitin formalaşacağı gözlənilir. Məqalədə Qarabağda turizmin xüsusiyyətləri, turizmin inkişaf perspektivləri konsepsiyası, eləcə də problemlərindən bəhs edilir.

Açar sözlər: *Qarabağ, turizm, inkişaf, iqtisadiyyat, perspektivlər*

Karabakh's tourism prospects as a key factor in the development of the national economy

Summary

In the modern world, tourism is perceived as a socio-economic event that directly and indirectly affects the development of all related infrastructure. Modern tourism is based on a high level of development of transport, social and service sectors, which ultimately makes it a highly profitable sector of the economy. According to the World Tourism Organization (WTO), tourism is one of the most profitable and dynamic sectors of the world economy today. It is the second most profitable after oil production and refining. Tourism accounts for about 6% of the world's gross domestic product, 7% of global investment, every 16th job, 11% of global consumption spending and 5% of all tax revenues. In this regard, the tourism sector is actively developing in many countries with state support. The main purpose of the study is to analyze the prospects for the development of tourism in Karabakh.

Nagorno-Karabakh has great tourism potential, and the restoration of lost infrastructure communications in the liberated territories is expected to create favorable conditions for business, including the development of tourism. The article discusses the features of tourism in Karabakh, the concept of tourism development prospects, as well as its problems.

Key word*: Karabakh, tourism, development, economy, prospects*

Mədəniyyət və yaradıcılıq sənayesi dünya iqtisadiyyatında ən sürətlə inkişaf edən sektorlardan biridir. 2019-cu ildə BMT Baş Assambleyasının 74-cü sessiyası 2021-ci ili "Dayanıqlı İnkişaf üçün Yaradıcı Sənaye İli" kimi qəbul edib (BMT Baş Assambleyası, 2019). Qlobal ÜDM-də (UNESCO, 2021) 3% paya malik olan bu sektorun rolu da artır. Növbəti illərdə dünyada təhsilin səviyyəsinin yüksəlməsi, gəlirlərin və asudə vaxtın artması mədəniyyətə tələbatın artmasına səbəb olacaq. Beləliklə, cəmiyyətlər zənginləşdikcə və insanların əsas ehtiyacları ödənildikcə, onların qeyri-maddi məhsulların istehlakına olan ehtiyacları da artır. Yaradıcılıq aşağıdakı ölçüləri bir neçə və ya hamısını birləşdirən mürəkkəb yenilik prosesidir:

● ideyalar,
● bacarıqlar,
● texnologiya,
● idarəetmə,
● istehsal prosesləri və eyni zamanda mədəniyyət.

Buna görə də mədəniyyət həm istehsal prosesində aralıq məhsul kimi, həm də son istehlak məhsulu (filmlər, kitablar, musiqi, mədəniyyət turizmi və s.) kimi təhlil edilməlidir. Ümumiyyətlə, yaradıcılıq iqtisadi rəqabət qabiliyyətini inkişaf etdirir, bacarıq və istedadlarla yanaşı yerli iş yerlərinin qorunmasına kömək edir. Yaradıcı sənayelər turizm üçün yaradıcı məzmun təmin etməklə, turizm və marketinqdə innovativ yanaşmaları dəstəkləməklə turizmin inkişafını stimullaşdıra bilər.

Turizmin yaradıcı sənaye ilə əlaqəsi:
• turizm məhsullarının inkişafı;
• mövcud turizm məhsullarını canlandırmaq;
• turizmin inkişafı üçün kreativ texnologiyadan istifadə təcrübəsi;
• ənənəvi mədəni turizm modellərinin məhdudiyyətlərini aşmaq.

Qarabağın işğaldan azad edilməsi ölkədə turizmin inkişafı üçün yeni imkanlar açır. Mənfur düşmən torpaqlarımızda Xocalı soyqırımını törətdi, doğma Şuşamız əldən getdi, Füzuli, Zəngilan və digər rayonlarımız məğlub oldu... Lakin Azərbaycan dövləti 30 ilə yaxın davam edən bu terrora ləyaqətlə cavab verdi. Biz qayıtdıq! Azərbaycan xalqı və qalib Azərbaycan ordusu Ali Baş Komandanın ətrafında birləşərək dəmir yumruq kimi 44 günlük Vətən müharibəsində erməni terrorçularını darmadağın edərək ərazi bütövlüyümüzü bərpa etdi. Bütün dünya bir həqiqəti anladı ki, "Qarabağ Azərbaycandır!". İkinci Qarabağ müharibəsində tarixi qələbədən sonra Azərbaycan qarşısına yeni vəzifə qoydu-işğaldan azad edilmiş və erməni terrorçuları tərəfindən xaincəsinə dağıdılmış ərazilərimizi bərpa etmək.

Prezident İlham Əliyevin ümummilli məsələ kimi qarşıya qoyduğu bu məqsəd-işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin dirçəldilməsi məqsədinin həyata keçirilməsinə artıq başlanılmış və ilkin müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, indiki halda söhbət həmin ərazilərdə yenidənqurma işlərinin aparılmasından yox, onun köklü şəkildə aparılmasından gedir. Belə ki, onlar ərazilərimizin Ermənistan tərəfindən işğalı illərində Dağlıq Qarabağın ətrafında yerləşən və 10 min kvadratmetr əraziyə malik Aran Qarabağını tamamilə dağıdıb, hətta bu ərazilərin qayalarını da dağıdıblar. Məhz buna görə də işğal olunmuş torpaqlarımızın qaytarılması "Qarabağın tikintisi" adı altında ümummilli məsələ kimi müəyyən edilib. Son ayların təcrübəsi göstərir ki, Azərbaycan xalqı və rəhbərliyi Qarabağın tezliklə ən yüksək standartlara uyğun bərpa olunacağına böyük inam bəsləyir. 44 günlük müharibədə olduğu kimi, bu işdə də milli qüvvələrin həmrəyliyi ilham mənbəyi və hərəkətverici qüvvə kimi xidmət edəcəkdir. Ona görə də tam əminliklə deyə bilərik ki, ölkənin bütün daxili imkanlarını səfərbər etməklə, qısa zamanda erməni vandalları tərəfindən dağıdılmış Qarabağımızı və bu torpaqların əsl sahiblərini – bu torpaqlarda yaşayan soydaşlarımız, qaçqınlar öz ata-baba yurdlarına qayıdacaqlar.

Azərbaycanın Qarabağ bölgəsi dünyanın ən qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri olub. Bu rayon həm də zəngin turizm təcrübəsinə malikdir və uzun müddət həm keçmiş SSRİ əhalisinin, həm də xarici ölkələrin marağına səbəb olmuşdur. Əslində, Qarabağın turizm potensialı çox zəngindir və bu işğaldan azad edilmiş ərazilərdə turizmin müxtəlif növlərini-ekoturizm, dağ turizmi, qış turizmi, müalicəvi (tibbi) turizm, ov turizmini yenidən qurmaq və inkişaf etdirmək üçün böyük imkanlar var. Dəniz səviyyəsindən 1400 metr yüksəklikdə yerləşən və flora və faunası, tarixi-mədəni və dini abidələri, bənzərsiz memarlığı ilə seçilən Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa, termal təmizləyici suyu "İstisu" ilə seçilən Kəlbəcər və s. bu imkanların nə qədər geniş olduğunun güzgüsüdür. Turizm sektoru hər bir ölkənin demokratik dəyərlərə, qanunun aliliyinə və sosial-iqtisadi statusuna sadiqliyinin güzgüsü kimi çıxış edir. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikası turizm sahəsində qədim və zəngin ənənələrə malikdir. Azərbaycanda turizmin inkişafı, turizm

coğrafiyasının genişlənməsi XX əsrin 70-80-ci illərinə təsadüf edir və ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Çoxlu möhtəşəm mənzərələri, valehedici dağları, gölləri, düzənlikləri və dərələri, qədim tarixi və mədəni irsi ilə Qarabağ zəngin turizm potensialına malikdir. Gözəl bir təpədə yerləşən Şuşa şəhəri rayonun mədəniyyət paytaxtıdır. Şuşa muğamın beşiyi, xalçaçılıq və dünya şöhrətli Qarabağ atlarının yetişdirilməsi mərkəzidir - bütün bunlar YUNESKO-nun Qeyri-Maddi İrs Siyahısına daxil edilmişdir. Şuşa şəhərinin tarixi mərkəzinin YUNESKO-nun Ümumdünya Mədəni İrs Siyahısına daxil edilməsi prosesinə artıq başlanılıb - Şuşa 2001-ci ildən ilkin siyahıya daxil edilib.

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin turizm potensialından istifadəyə dair ilkin araşdırmalar aparılır. Həmçinin Şuşaya yeni yolun çəkilməsi, azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarına qayıtması üçün Qarabağda bütün lazımi infrastrukturun həyata keçirilməsi istiqamətində genişmiqyaslı işlər sürətlə davam etdirilir. Təbii ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərin tam bərpası vaxt aparacaq, çünki işğal 90-cı illərin əvvəllərindən davam edib və bu, bir çox mədəniyyət və tarixi abidələrin dağıdılmasına və ya zədələnməsinə səbəb olub. Bununla belə, biz müxtəlif turizm marşrutları və layihələri hazırlayırıq və əminik ki, gəzintilər, açıq hava fəaliyyəti, mədəni və dini irs obyektlərinə, şərab zavodlarına, parklara və muzeylərə, eləcə də bir çox digər turizm istiqamətlərinə səfərlər tezliklə burada populyarlaşacaq və biz gəlin Qarabağı dünyaya yeni turizm məkanı kimi tanıdaq. Azərbaycana səfər edərkən mütləq Dağlıq Qarabağa səfər etməlisiniz. Yerli bölgələrin inanılmaz təbiəti yerli yaylada yerləşən dağlıq relyeflərin, göllərin, mağaraların, alp çəmənliklərinin, dərələrin və dərin kanyonların olması ilə əlaqədardır. Azərbaycan həmişə füsunkar, fantastik dağları ilə məşhur olub. Və yaxın bir ildə rayona tətilə gələn şəxs bu sözlərin doğruluğunu hiss edəcək. Turistlərin əksəriyyəti zəmini və ərazini ziyarət edəcək və atçılıq, yürüyüş, kürəklə gəzinti və maraqlı balıqçılıqla dolu gözəl tətil tapacaqlar. Canlılarla yanaşı, qədim bölgənin nəhəng potensialına və mədəni irsinə əsaslanan bir çox ekskursiya marşrutları da var. Siz tarixi, arxeoloji və memarlıq xarakteri kimi saysız-hesabsız görməli yerləri ziyarət edə bilərsiniz.

Qarabağda turizmin bərpa və inkişaf etdilməsi

Son illər turizmin inkişafı Azərbaycan regionlarının iqtisadi inkişafının prioritet istiqamətlərindən biri kimi qəbul edilir və onun həyata keçirilməsi üçün geniş imkanlar mövcuddur. İqtisadiyyatın digər sahələri kimi, turizm sektoru da pandemiya böhranı nəticəsində tənəzzülə uğrayıb (Qeyd edək ki, turizm əhalinin yerdəyişməsi və sərhədi keçməsi ilə əlaqəli olduğundan, pandemiyanın turizm sektoruna dağıdıcı təsiri daha güclüdür) Bu tənəzzül, ilk növbədə, ölkəmizə turist axınının əvvəlki illərlə müqayisədə xeyli azalmasında özünü göstərir. Belə ki, 2018-ci ilin ilk 4 ayında ölkəmizə 157 xarici ölkədən 630 minə yaxın turist, 2019-cu ildə 611 minə yaxın turist gəlmişdisə, 2021-ci ilin yanvar ayında ölkəmizə gələn əcnəbi vətəndaşların sayı cəmi 36,1 min nəfər olmuşdur və bu rəqəm 2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 6,3 dəfə az olub. Qeyd edək ki, bu kontingentin böyük əksəriyyəti ölkəmizə turist kimi deyil, əsasən qeyri-turizm məqsədləri ilə gəlib. (1)

Azərbaycanda turizm sektorunun inkişafında bir sıra neqativ hallar var. Belə ki, ölkəmizdə turizm sektoru "xalq" sektoru statusu qazanmayıb və daha "elitar" statusa malikdir. Məsələn, qonşu Gürcüstanda ölkə əhalisinin böyük bir hissəsi (təxminən 70%) turizm sektorunda çalışır ki, bu da artıq dövlət biznesi statusu alıb. Azərbaycanda karantin rejimindən əvvəl bu sektorda cəmi 20 min insan çalışırdı. 2018-ci ildə Gürcüstanın 3 milyard dollarlıq turizm gəliri də Azərbaycandan xeyli yüksəkdir.Deməli, ölkəmizin turizm sektorunun gələcək inkişafı üçün böyük və mümkün perspektivləri var.

Ölkəmizdə turizm sektorunun inkişafında bir sıra uğurlar əldə olunsa da, Azərbaycan hələ də qlobal turizm sənayesinə çevrilməyib və ölkə üçün ÜDM-in formalaşmasında bu sahənin payı kifayət qədər deyil. Turizm sektorunda bu vəziyyətin yaranmasının səbəblərindən biri maddi resursların qənaətbəxş olmaması və islahatların aparılması zərurətidir. Azərbaycanda turizm sektoru, vergi güzəştləri, nisbətən ucuz və sadə hostellərin tikintisi, sərfəli otellər şəbəkəsinin yaradılması, viza prosedurlarının sadələşdirilməsi, hətta bəzi ölkələr üçün vizasız gediş-gəlişlə bağlı

dövlət məlumatlarına böyük ehtiyac var. Azərbaycan Respublikasının turizm sektorunun inkişafına dair strateji yol xəritəsində turizmin tam reallaşdırılması məqsədi ilə ölkəmizdə turizm sektorunun inkişafına təkan verəcək məqsədlər kimi milli turizmin keyfiyyət sisteminin yaradılmasının seçildiyi bildirilir. Xarici turistlər hesabına Bakının potensialından yararlanmaq, ölkədə turizm sektorunun inkişafı üçün əlverişli mühit yaratmaq, regional turizmi inkişaf etdirmək, turist məmnunluğunu artırmaqdır.

"Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişafın milli prioritetləri" sənədində elan edilmiş beş prioritetdən biri işğaldan azad edilmiş torpaqlara böyük qayıdışla bağlıdır. Sənəddə vurğulanır ki, işğaldan azad edilmiş rayonun iqtisadi fəallıqdakı payını işğaldan əvvəlki vəziyyətə çatdıra və durmadan artıra bilərik. Məhz turizm sektoru işğaldan azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi fəallığın bərpasında müstəsna rol oynaya bilər. Qeyd edək ki, 1992-ci ildə Şuşanın Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı nəticəsində 600-ə yaxın tarixi-memarlıq abidəsi dağıdılıb və talan edilib. 2020-ci ildə Şuşanın işğaldan azad edilməsindən sonra Azərbaycan Prezidentinin ölkənin mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi bu şəhərdə turizmin inkişafı üçün böyük imkanlar açır. Artıq Şuşada Vaqif poeziya günlərinin və "Xarı bülbül" festivalının bərpası istiqamətində işlər aparılır. Qeyd edim ki, 2021-ci il 12-13 may tarixlərində ilk "Xarı bülbül" musiqi festivalı keçirildi. (2)

Digər tərəfdən, Şuşaya yeni yolun yəni "Zəfər yolunun" çəkilməsi, Füzulidə beynəlxalq hava limanının açılması bu ərazilərdə turizmin inkişafı üçün böyük imkanlar yaradır. Qeyd edək ki, XX əsrin 70-80-ci illərində Qarabağda turizmin inkişafi yüksək səviyyəyə çatmış, burada çoxlu sayda kurort, mədəniyyət müəssisələri, istirahət mərkəzləri, yerləşdirmə obyektində çarpayılar çox olmuşdur. Belə ki, 1987-ci ildə Azərbaycana gələn 50 min əcnəbi turistin əhəmiyyətli hissəsi, SSRİ-nin müxtəlif bölgələrindən gələn 250 min turist və yerli turizm və ekskursiya bürolarının təşkil etdiyi turlarda iştirak edən 2,5 milyon yerli turist Qarabağa səfər etmişlər.

Rusiya Federasiyası Prezidentinin, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin birgə bəyanatında göstərilən razılaşmalara uyğun olaraq, noyabrın 10-u 2020-ci il Moskva vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən tam atəşkəs elan edilib. Azərbaycan hakimiyyəti 2020-ci ilin payızında silahlı münaqişə zamanı Bakının nəzarətinə keçmiş Dağlıq Qarabağ ərazilərinin yenidən qurulmasına 2,2 milyard manat (1,3 milyard dollar) ayırmağı planlaşdırır. Maliyyələşdirmə dövlət haqqında qanun layihəsində öz əksini tapıb. 2021-ci ilin büdcəsi ölkə parlamentinə təqdim edilib. Bu pullar "şəhərlərin və kəndlərin bərpasına" və müasir infrastrukturun, o cümlədən yolların, kommunikasiyaların, mənzillərin, sosial obyektlərin yaradılmasına sərf olunacaq.

Müharibədən sonrakı dövrdə turizm iqtisadiyyatda prioritet sahələrdən biridir. Minlərlə tarixi, mədəni və təbii attraksionlar, infrastrukturun bərpası, sərmayələrin cəlb edilməsi, iqtisadi və turizm yarmarkalarında və forumlarında iştirak Budet Sənayenin sürətlə inkişafına töhfə verəcək.

Kəlbəcər və Laçın rayonlarının, bütövlükdə Qarabağ bölgəsinin böyük turizm potensialı var. Bu potensialı reallaşdırmaq üçün mühüm işlər görülməlidir. Kəlbəcər rayonu əsasən dağlıq ərazilərdə yerləşir, ən yüksək zirvələri Camışdağ (3724 m) və Dəlidağdır (3616 m). Burada enliyarpaqlı meşələr (palıd, fıstıq, qarağac), yüksək dağlıq ərazilərdə meşə-çöl bitkiləri geniş yayılmışdır. Subalp çəmənlikləri, faunasından isə dağ keçisi, cüyür, qonur ayı, çöl donuzu, dələ, qar xoruzu, saqqallı qartal, ov və məişət alətləri, burada qazıntılar zamanı tapılmış, tarixi eramızdan əvvəl IV-III minillikləri əhatə edir. Eyni zamanda, Kəlbəcər qədim türk mədəniyyətinin beşiyidir. Bu ərazidən Tunc dövrünə aid Kür-Araz mədəniyyətinin nümunələri də aşkar edilmişdir. Kəlbəcər termal su mənbələri ilə də zəngindir. Şimaldan Kəlbəcərlə həmsərhəd olan Laçın rayonunun ərazisində 3 mindən çox tarixi memarlıq abidəsi var. Onların arasında kurqanları, abidələri, qalaları, qəbir daşlarını, at fiqurlarını, qoçları, süjet daşlarını və s. sadalaya bilərik. Laçının ən yüksək zirvəsi Qızılboğaz dağıdır (3594 m). Rayon subalp və alp çəmənlikləri və meşələri ilə zəngin relyefə malikdir. (3)

Laçın (eləcə də Kəlbəcər) zəngin və qədim xalçaçılıq ənənəsinə malikdir. Laçındakı dünyaca məşhur Qasımuşağı xalçaçılıq məktəbini qeyd etmək istərdim. Laçının da zəngin su bulaqları, termal bulaqları var. Hər iki rayonun ərazisində alban mədəniyyəti abidələri mövcud olmuşdur. Onların bir çoxu ermənilər tərəfindən saxtalaşdırılaraq öz saxta tarixlərini onlara yazdırmağa çalışıblar. Bunu nəzərə alaraq, əminliklə demək olar ki, bu ərazilər geniş turizm potensialına malikdir. Bu ərazilər təbii

və texnogen ehtiyatlarla zəngindir. Yuxarıda göstərilənlərə istinad edərək əminliklə deyə bilərik ki, yaxın gələcəkdə bu rayonların ərazisində ekoturizm, o cümlədən qayayadırmanma və alpinizm, yaşıl turizm, maarifləndirici turizm, arxeoloji tur, müalicə turizmi, rekreasiya kimi fəaliyyətlər inkişaf etdiriləcəkdir.

Hazırda minalardan təmizləmə işləri aparılır. İnfrastruktur işləri aparılmalıdır. Bu gün həmin bölgəyə hər hansı turun təşkilindən danışmaq tezdir. Əvvəlcə bu iş görülməlidir. Ən əsası isə tarixi memarlıq abidələrinin vəziyyəti öyrənilməlidir. Onlar yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Bir sıra alimlər Qarabağda yerləşən tarixi abidələri tədqiq etsə də, 30 il keçib. Təbii ki, onlara yenidən baxılmalıdır. Hansı abidələr dövlət mühafizəsinə alınmalıdır? Onları bərpa etmək lazımdır. Gəzinti yolları tikmək, gəzinti yollarını çəkmək və işarələmək lazımdır. Turist xəritələrinin hazırlanması və digər işlər görülməlidir. Qarşıdakı illərdə bunun öhdəsindən gələ biləcəyik. Bu işi bir sıra idarə, nazirlik və qurumlar həyata keçirməlidir. Müxtəlif qurumlar və institusional strukturlar tərəfindən həll edilməli olan məsələlər var.

Ümumiyyətlə, Qarabağ bizim üçün yeni turizm məkanına çevriləcək. Təkcə bir neçə rayon deyil, bütün Qarabağ ərazisi yeni turizm məkanına çevriləcək. Bu ərazilərin təhlükəsizliyini təmin etmək lazımdır. Turist üçün oraya səfər təhlükəsiz olmalıdır. Ümid edirəm ki, bütün alimlər birgə Qarabağ ərazisini təhlil edəcək, yeni turizm marşrutları, turizm məhsulları yaradacaqlar. Turizm sektorunda böhran aradan qalxdıqdan sonra bu məhsulları satmaqla biz çoxlu turist cəlb edəcəyik. Xüsusi yeni turizm növləri meydana çıxacaq. Əminəm ki, Qarabağ ekoloji turizm ərazisinə çevriləcək və ekoloji turizm üçün regional ərazi kimi tanınacaq. Vaxt gələcək ki, biz Qarabağda və ona bitişik rayonlarda İsveçrə Alplərindəki kurortlardan, Fransa, İtaliya, Almaniyadakı kurortlardan daha gözəl yerlər yaradacağıq.

References

1. https://www.stat.gov.az/source/tourism/
2. Azerbaijan 2030: national priorities for socio-economic development. Baku, 2021. URL: https://president.az/articles/50474
3. 3.http://www.yap.org.az/az/view/news/48737/prezident-ilham-eliyev-fusunkar-tebieti-ve-tarixi-abideleri-olan-qarabag-azerbaycanin-esas-turizm-zonasindan-birine-chevrilecek
4. Mahir Shakarov, “Economy and Development Potential of Karabakh”, International Scientific Conference of Masters and Doctoral Students in Economics and Management, June 4-7, 2021, Ganja / Azerbaijan, pages 1438-1444
5. Yadulla Hasanli, Gunay Rahimli, Sudabe Salihova, “Economic impact of tourism in Azerbaijan: a sam-based multiplier model”, 70th International Scientific Conference on Economic and Social Development – Baku, 25-26 June, 2021
6. “On approval of strategic roadmaps for the national economy and key sectors of the economy”, Decree of the President of the Republic of Azerbaijan, Baku, December 6, 2016, № 1138, http://e-qanun.az/framework/34254
7. https://sesqazeti.az/news/politics/849406.html
8. A.A.Huseyn, W.F.Sadigova, “The impact of the coronavirus on the tourism sector of Azerbaijan and the possibilities of developing alternative tourism in the post-pandemic period,” Bulletin of Tomsk State University. Economy. 2021. No. 54, Art 287-297
9. Dmitry Kolomyts, Vitaly Kovalev, “Modern directions, problems and prospects for the development of Russian-Azerbaijani humanitarian ties”, Kazan (Volga Region) Federal University Kazan, Russia, 2021, UDC 327, st. 33-56
10. Decree of the President of the Republic of Azerbaijan on approval of the composition of the Observer Council "Karabakh Revival Fund". Baku, January 4, 2021
11. Azerbaijan will have new drivers of economic growth. 24.11.2020 http://www.iqtisadiislahat. org/news/vusal_qasimli_qarabag_azerbaycanda_iqtisadi_artimin_yeni_drayveri_olacaq-1079

12. Gulnara Ali Mamedova, "Diagnostic analysis of the development of the recreation and tourism sector", 70th International Scientific Conference on Economic and Social Development – Baku, 25-26 June, 2021, page 191-204
13. Y.Hasanli, S.Salihova, (2020). "Analysis of the interaction of the tourism sector in Azerbaijan with other sectors of the Economy Through the İnput-Output Table", 7 Th International Conference on Control and Optimization with İndustrial Applications, Vol 2, Bakı

Rəyçi: i.f.d.T.Qarayev

Göndərilib: 29.10.2021 Qəbul edilib: 19.11.2021